

- **שם המחקר:** תפיסת המחקר בתחום המש"ה - בעיני בעלי תפקידים ברשויות המקומיות.
- **שנה:** 2019
- **סוג מחקר:** מחקר הערכה
- **מס' קטלוגי:** 257
- **שמות החוקרים:** ד"ר עדי לוי-ורד, יחידת 'מכלול' – מחקר והערכה, קרן שלם.
- **רשות המחקר:** יחידת 'מכלול' - מחקר והערכה, קרן שלם

תקציר מנהלים

מחקר זה נערך על ידי יחידת מכלול – מחקר והערכה, קרן שלם.

סקר זה נולד מתוך מחקר איכותני רחב היקף ביוזמתה של קרן שלם (ראה קישור), אשר עסק במידת התרומה, האימפקט ו/או האפקטיביות של השקעת הקרן לאורך שנים בתחום המחקר, וכן תרומתם של המחקרים בהם היא תמכה בתחום המוגבלות השכלית. במסגרת המחקר נערך מיפוי של המחקרים שהובאו לדיון בפני וועדת המחקר של קרן שלם במהלך השנים, בהיבטים שונים כגון: תכנים ונושאים, תקציב, חוקרים, כמות האזכורים של המחקרים בתמיכתה ועוד. כמו כן, נערכו ראיונות עומק עם מומחים ובעלי עניין כדי לקבל תמונה על תפיסותיהם לגבי תרומת מחקרים אלו וכן לגבי תפיסת עצם התמיכה במחקר כאחד מתפקידיה של הקרן.

בעקבות ממצאי המחקר, הוחלט לערוך סקר בקרב אנשי המקצוע בלשכות הרווחה והשירותים החברתיים בכלל הרשויות בארץ, על מנת ללמוד מהם על הצרכים למחקרים יישומיים שיוכלו לשרתם בצורה מיטבית, ולשפר את איכות השירות הניתן לאנשים עם מוגבלות שכלית והסובבים אותם. מסמך זה מציג את ממצאי הסקר שנערך ברבעון הראשון של שנת 2019.

כלי ההערכה

הכלי ששימש בהערכה הנוכחית הוא שאלון (נבנה ע"י 'מכלול'). שאלון מקוון וקצר שנשלח לבעלי תפקידים ברשויות המקומיות שימש לצורך איסוף הנתונים (ראה [קישור לשאלון המקוון](#)). מטרתו של סקר קצר וכמותי (ברובו) זה היא ללמוד על צרכי הרשויות בהיבט המחקרי. כלומר, אלו תחומי מחקר עשויים לעניין את נציגי הרשויות המקומיות, לסייע או לתרום בשיפור השירותים הניתנים לאוכלוסייה עם מוגבלות שכלית התפתחותית ברשות.

מדגם

הסקר לבעלי התפקידים ברשויות המקומיות נשלח באמצעות פנייה להשתתפות באמצעות המייל. הסקר הועבר באופן מקוון באמצעות גוגל-פורם. הנתונים נאספו ונותחו על ידי צוות יחידת מכלול. בסקר השתתפו 122 בעלי תפקידים ברשויות המקומיות: מנהלי תחום רווחה, מנהלי תחום שיקום ונכויות, מנהלי אגף, מרכזי תחום מש"ה, עו"ס תחום מש"ה. (הסקר נשלח ל- 507 בעלי תפקידים כך שאחוז ההשבה הוא כ-24%). והוא כלל את התפלגות המענה מסוגי הרשויות השונות (עירייה/מועצה מקומית/מועצה אזורית) בחלוקה לסוג החברה (יהודית/ערבית).

ממצאים מרכזיים, תובנות והמלצות

בסקר נמצא כי נציגי הרשויות חושבים כי המחקר בתחום המש"ה הינו בעל תרומה במידה רבה. יחד עם זאת, עלה לדיון מהי ההיתכנות ליישום מחקרים אלו בהיותם חומר גלם מבחינת משאבים, תקציב וכו'.

מתוך הדיון, ומתוך התייעצות עם נציגי הרשויות, עולה כי קריאת תוצרי המחקר מעניינים את בעלי התפקידים כאשר הנושאים רלוונטיים מבחינה יישומית באותה העת.

בהמשך לכך, מתוך נושאי המחקר שהוצגו למשיבים, ארבעת שנבחרו בשכיחות הגבוהה ביותר כעשויים לסייע בשיפור ולמידה עבור אנשים עם מש"ה הם: 'משפחתו של האדם עם מש"ה', 'שילוב בקהילה', 'שירותים ייעודיים עבור אנשים עם מש"ה' ו'התמודדות אנשים עם מש"ה בהיבט רגשי- נפשי וקוגניטיבי'. אכן נראה כי נושאים אלו הכי פרקטיים ומעסיקים את נציגי הרשויות בעבודתם היומיומית. זאת ועוד, על אף שנראה כי נושאים אלו כבר נחקרו בעבר, עלה הצורך להבין באופן דקדקני יותר מה חסר בחקירת כל נושא.

נושא המחקר 'היבטים התפתחותיים' נמצא כי מעניין ומעסיק יותר את החברה הערבית לעומת החברה היהודית. ההסבר עשוי להיות טמון בכך שיישובים בהם רוב של חברה ערבית עדיין מתפתחים בתחום ועוסקים בפיתוח שירותים עבור אנשים עם מש"ה לעומת רשויות מבוססות יותר שלרוב החברה היהודית משתייכת אליהם, בהם כבר קיימים שירותים מפותחים.

מבחינת קטגוריות מחקר נוספות מרכזיות שעלו מהצעות המשיבים, נמצא כי נושאי המיניות, זוגיות והקמת משפחה הם הדומיננטיים ביותר. ממצאים אלו מתיישרים עם כך שנושאים אלו שכיחים כיום בדיוני השולחן העגול במנהל המוגבלויות ('הזכות ההורות', הדרכת הורות במכון אדלר, ליווי הורים וחיזוק ההורות אצל אנשים עם מוגבלות, הכנה להורות) ובמקביל נראה כי אלו גם הנושאים שהכי מעסיקים את נציגי הרשויות בעבודתם בשטח.

זאת ועוד, על אף המספר הנמוך של משיבי הסקר שצינו את נושא ההזדקנות כתחום מחקר מעניין, עולה מנציגי הרשויות שנושא זה הינו מעסיק את העו"סים ברשויות. כמו כן, עולה כי נושא ההתנהגות המאתגרת מחייב גם כן עוד התייחסות.

הוסכם כי נושאי המחקר שהועלו על ידי המשיבים, מעסיקים אותם בלי קשר לחקירתם בלבד, אלא בעיקר על פי מה שמעסיק אותם בשטח ויעזור להם בעבודתם. יחד עם זאת, יש צורך בבסיס המחקר כנוסחת עבודה, כחלק מסך של פעולות שיביאו לידע וכלים על מנת לפתח מדיניות, שירותים וכדומה.

לסיכום, הוחלט כי בקול הקורא הבא של קרן שלם למחקר, יוצעו שלושת התחומים הבאים (מעצם היותם הנושאים השכיחים ביותר ואלה הרלוונטיים לשטח):

1. מיניות/זוגיות והקמת משפחה
 2. היבטים התנהגותיים
 3. פיתוח שירותים לאנשים עם מוגבלות בפריפריה
- על מנת להאיר מחדש נושאים אלו, מומלץ לבחון אותם מזוויות ראייה רחבות של דיסציפלינות מגוונות, כלומר, מעבר למקצועות הטיפול והחינוך יש לפנות גם לחוקרים בתחום הכלכלה, תכנון ערים, אדריכלות, סוציולוגיה/אנתרופולוגיה וכו'. לכן תינתן עדיפות לתחומי דעת אקדמאיים שונים מאלה שבאו לידי ביטוי עד היום.

לבסוף, יש לשים דגש על מידת היישומיות והייתכנות של המחקרים המוצעים.

מילות מפתח

מחקר קרן שלם, מחקר הערכה ומדידה.

- [לפריט המלא](#)
- [למאגר המחקרים של קרן שלם](#)
- [למאגר כלי המחקר של קרן שלם](#)